

Αθήνα, 4 Μαρτίου 2005
Αρ.Πρωτ. 17269.04.2.4

Χειριστές :
Καλλιόπη Στεφανάκη, Τηλ.: 2107289626
Σταματία Παπαδημητρίου, Τηλ.: 2107289816
Φαξ : 210 7289643 ή -639

Προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
Προς τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών
Προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης
Προς τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Προς τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Θεσσαλίας
Προς τον Νομάρχη Μαγνησίας

Αξιότιμοι κκ.Υπουργοί,
Αξιότιμε κ.Γενικό Γραμματέα,
Αξιότιμε Κύριε Νομάρχα,

Με τον παρόν έγγραφο, ο Συνήγορος του Πολίτη θέτει υπόψη σας την *Έκθεση Αυτοψίας* (συνημμένο υπ' αριθ. πρωτ. 17269.04.2.3/28.2.2005) και τα *Συμπεράσματα και Προτάσεις* που συντάξε σε συνέχεια αναφοράς σχετικής με τις συνθήκες κράτησης παράνομων μεταναστών και αιτούντων άσυλο σε κρατητήρια της περιοχής Μαγνησίας.

A.ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Συγκεκριμένα, ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο των κατά τον νόμο 3094/2003 αρμοδιοτήτων του, παρέλαβε και εξέτασε αναφορά είκοσι τεσσάρων (24) αλλοδαπών αιτούντων άσυλο κρατουμένων στο Αστυνομικό Τμήμα Ν.Ιωνίας Βόλου, υποβληθείσα από τον δικηγόρο τους κ. Ν. Μ., μέλος της Επιτροπής του Δικηγορικού Συλλόγου Βόλου για τους Πρόσφυγες, τους Μετανάστες και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (αριθ. πρωτ. αναφοράς 17269/1.10.2004). Με την εν λόγω αναφορά οι ενδιαφερόμενοι αλλοδαποί υπήκοοι, μεταξύ των οποίων έξι (6) ανήλικοι, διαμαρτυρήθηκαν, δια του εκπροσώπου τους, για τις κακές συνθήκες κράτησης στο συγκεκριμένο Α.Τ., για την κράτηση σε ενιαίο χώρο ενηλίκων και ανηλίκων, και τέλος, για την επιβολή σε βάρος τους του μέτρου της διοικητικής απέλασης, ενώ ήταν αιτούντες άσυλο και η απέλασή τους στις χώρες καταγωγής τους, ιδίως στο Ιράκ και στη Σρι Λάνκα, ήταν, σε κάθε περίπτωση, ανέφικτη. Σε συνέχεια αυτών των

ισχυρισμών, ζητήθηκε η διαμεσολάβηση της Αρχής προκειμένου να ελεγχθούν οι ως άνω συνθήκες. Η αναφορά συγχρεώθηκε στους Κύκλους Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαιωμάτων του Παιδιού του Συνηγόρου του Πολίτη.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου της αναφοράς, οι κρατούμενοι, υπήκοοι Ιράκ, Μπαγκλαντές και Σρι Λάνκα, συνελήφθησαν στις 25.9.2004, έξω από την πόλη του Βόλου, στον κόμβο του Βελεστίνου επί της εθνικής οδού Αθηνών-Θεσσαλονίκης. Μεταφέρθηκαν στο Α.Τ. Ν.Ιωνίας Βόλου, το οποίο λειτουργεί ως Τμήμα Μεταγωγών και, για τον λόγο αυτόν, κρατούνται στα κρατητήριά του συχνά παράνομοι αλλοδαποί, οι οποίοι προορίζονται για απέλαση. Η διαμαρτυρία για τις συνθήκες που επικρατούσαν στα κρατητήρια αφορούσαν την ανεπάρκεια του χώρου σε σχέση με τον αριθμό των κρατουμένων, την έλλειψη χώρων υγιεινής και υπολειτουργία των ήδη υφισταμένων, την έλλειψη δυνατότητας εξαερισμού των κελιών και, τέλος, την έλλειψη οποιασδήποτε δυνατότητας προαυλισμού των κρατουμένων. Επίσης, οι 6 ανήλικοι της ομάδας κρατούνταν, κατά τον χρόνο υποβολής της αναφοράς, στον ίδιο χώρο μαζί με τους ενήλικες. Ενώ είχε μεσολαβήσει τηλεφωνική επικοινωνία της κ. Καλλιόπης Στεφανάκη, ειδικού επιστήμονα στην Αρχή, στις 5.10.2004, με το Α.Τ. Ν.Ιωνίας, κατά την οποία επιβεβαιώθηκαν τα πραγματολογικά στοιχεία της αναφοράς (αριθμός κρατουμένων, τόπος κράτησης), ο εκπρόσωπος των αλλοδαπών, δικηγόρος κ. Ν.Μ., πληροφόρησε την Αρχή στις 6.10.2004 ότι οι ανήλικοι κρατούμενοι μεταφέρθηκαν στο Α.Τ. Αλμυρού. Στην αναφορά έγινε ακόμη μνεία συγκεκριμένου κρατούμενου, υπήκοου Μπαγκλαντές, ο οποίος εκρατείτο χωριστά και του οποίου η κράτηση παρατεινόταν, ενώ είχε παρουσιάσει, σύμφωνα με γνωμάτευση νοσοκομειακού γιατρού, πυώδη σταφυλοκοκκίαση, μεταδοτική δερματική ασθένεια, γεγονός που έθετε σε κίνδυνο την υγεία όλων των ατόμων μέσα στο κρατητήριο, κρατουμένων και αστυνομικών, οι οποίοι αναγκάζονταν να φοράνε γάντια. Όλοι οι αλλοδαποί είχαν υποβάλει αίτημα ασύλου και σε βάρος τους είχαν εκδοθεί αποφάσεις διοικητικής απέλασης, ενώ παράλληλα είχε γίνει αίτημα προς τις τουρκικές αρχές, στο πλαίσιο εφαρμογής της διμερούς Συμφωνίας επανεισδοχής με την Τουρκία, για την επαναπροώθησή τους στη γείτονα χώρα.

Τα ως άνω ζητήματα, επειδή εγείρουν σοβαρά ερωτηματικά για την κράτηση των μεταναστών σε στοιχειώδεις συνθήκες σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, για την εφαρμογή της ειδικής νομοθεσίας όσον αφορά την κράτηση ανηλίκων και για την αποτελεσματική προστασία των αιτούντων άσυλο σύμφωνα με τα κριτήρια της Σύμβασης της Γενεύης, κατέστησαν αναγκαία την επιτόπια επίσκεψη κλιμακίου του Συνηγόρου του Πολίτη, τη συνάντηση με τους αρμόδιους φορείς και τη διενέργεια αυτοψίας, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στις 7 Οκτωβρίου 2004, και των οποίων οι διαπιστώσεις συμπεριλαμβάνονται στη συνημμένη *Έκθεση Αυτοψίας*.

Με βάση την εν λόγω *Έκθεση Αυτοψίας*, η Αρχή εξήγαγε τα ακόλουθα συμπεράσματα και διατυπώνει τις παρακάτω προτάσεις:

B. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Υποδοχή παράνομων μεταναστών και προσφύγων

Η αυτοψία που πραγματοποίησε το κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη στα ως άνω κρατητήρια Αστυνομικών Τμημάτων Βόλου αποτελεί συνέχεια

προηγούμενων αυτοψιών που έχει πραγματοποιήσει η Αρχή σε παραμεθόριες κυρίως περιοχές προκειμένου να ελεγχθούν οι συνθήκες υποδοχής και κράτησης των παράνομα εισερχομένων στη χώρα αλλοδαπών και προσφύγων. Στην παρούσα αυτοψία επιβεβαιώνεται η διαπίστωση ότι η κράτηση αποτελεί το βασικό μέσο αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης, με συνθήκες οι οποίες, λόγω του συνεχώς αυξανόμενου αριθμού παράνομων αλλοδαπών, δεν πληρούν, πολλές φορές, το ελάχιστο αναγκαίο μέτρο αξιοπρεπούς διαβίωσης. Η Αρχή έχει ήδη διαπιστώσει την απουσία οργανωμένης κρατικής πολιτικής για την υποδοχή των παρανόμως εισερχομένων αλλοδαπών, έχει κρίνει ότι το ζήτημα αυτό θα πρέπει να αντιμετωπισθεί από την Πολιτεία ενιαία και κεντρικά, ως μία μόνιμη κατάσταση προς ρύθμιση και διαχείριση και όχι ως έκτακτη περίπτωση, και έχει προτείνει τη δημιουργία κεντρικού συντονιστικού οργάνου, με αποφασιστικές αρμοδιότητες, το οποίο θα συναιρεί τις αντικρουόμενες πολλές απόψεις των συναρμόδιων φορέων (βλ. Ετήσια Έκθεση 2001, σελ 258). Οι κατακερματισμένες αρμοδιότητες στον τομέα της υποδοχής (Αστυνομία για την κράτηση, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση στο πλαίσιο του Σχεδίου «ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟ» για τη σίτιση και παροχή υλικών μέσων διαβίωσης τις πρώτες 30 ημέρες) και η έλλειψη πρόβλεψης αρμοδιότητας για επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων (π.χ. προληπτική ιατρική εξέταση), με δεδομένη την ανεπάρκεια των υφιστάμενων υποδομών σε τοπικό επίπεδο να ανταποκριθούν στις ανάγκες φιλοξενίας ενός μεγάλου αριθμού ατόμων, καταλήγουν σε σύγχυση των εμπλεκόμενων φορέων και σε επιδείνωση των προβλημάτων, με αποτέλεσμα η διαχείριση της κατάστασης να επαφίεται πολλές φορές στην εθελούσια προσφορά είτε ιδιωτών είτε άλλων φορέων. Π.χ. στο Βόλο, το δικαίωμα τηλεφωνικής επικοινωνίας των κρατούμενων με συγγενείς και συνηγόρους δεν θα εξασφαλιζόταν εάν ο Δήμος δεν τους παρείχε με δικά του έξοδα τις αναγκαίες τηλεκάρτες.

Δεδομένου ότι το κύριο πρόβλημα της υποδοχής είναι η έλλειψη χώρων κράτησης των μεταναστών, η εισαγωγή διάταξης στον ν. 2910/2001 που προβλέπει την ίδρυση τέτοιων χώρων με ευθύνη και επίβλεψη της Περιφέρειας (άρθρο 48), αποτέλεσε μία αξιόπαινη πρωτοβουλία της Πολιτείας για τη δημιουργία στοιχειώδους υποδομής για την επίλυση των προβλημάτων υποδοχής. Ωστόσο, η εν λόγω διάταξη παραμένει ως σήμερα ανενεργός, γεγονός που φαίνεται να οφείλεται, αφενός, στο διάχυτο φόβο των κρατικών οργάνων ότι η δημιουργία οργανωμένων κέντρων μπορεί να λειτουργήσει ως παράγοντας προσέλκυσης παράνομων αλλοδαπών, αφετέρου, στη σύγκρουση, ενίοτε, με τοπικά συμφέροντα που οδηγούν στην άρνηση των τοπικών φορέων να δεχθούν την κατασκευή στην περιφέρειά τους ενός τέτοιου κέντρου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αιτίες της παράνομης μετανάστευσης προς τη χώρα μας, η οποία χρησιμοποιείται κυρίως ως χώρα διέλευσης και όχι μόνιμης εγκατάστασης παράνομων μεταναστών από τις χώρες τις Ασίας, είναι πολύ βαθύτερες από την ύπαρξη οργανωμένων κέντρων υποδοχής, και έχοντας ως δεδομένη την ανάγκη παροχής των βασικών μέσων διαβίωσης σε όλο και μεγαλύτερο αριθμό προσώπων, η άμεση υλοποίηση του άρθρου 48 αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Σε αυτήν την περίπτωση ένα κεντρικό συντονιστικό όργανο θα μπορούσε, συνεκτιμώντας όλες τις παραμέτρους, να προχωρήσει στη διατύπωση καίριων προτάσεων ως προς ποιες θα μπορούσαν να είναι π.χ. οι προσφορότερες περιοχές για την ίδρυση κέντρων υποδοχής.

Με βάση τα παραπάνω ο Συνήγορος του Πολίτη επαναφέρει και εξειδικεύει τις προτάσεις του για :

α) Λήψη πρωτοβουλίας εκ μέρους του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης για διαβούλευση με τις Περιφέρειες με στόχο την

άμεση υλοποίηση του άρθρου 48 του ν.2910/2001 και τη δημιουργία οργανωμένων κέντρων υποδοχής παράνομων μεταναστών.

β) Εκ παραλλήλου με την ως άνω πρόταση, δημιουργία ενός κεντρικού συντονιστικού οργάνου της Πολιτείας για την υποδοχή των παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών με αποφασιστικές αρμοδιότητες, στο οποίο θα συμμετέχουν όλα τα συναρμόδια Υπουργεία και το οποίο θα έχει αρμοδιότητα και για την επίβλεψη της εφαρμογής των διαδικασιών του ασύλου.

2. Συνθήκες κράτησης

Όσο δεν υπάρχουν οργανωμένα κέντρα υποδοχής παράνομων μεταναστών, την ανάγκη αυτή καλύπτουν τα αστυνομικά κρατητήρια και, τις περισσότερες φορές, διάφοροι χώροι (εγκαταλελειμμένες αποθήκες κλπ), οι οποίοι στην πλειοψηφία τους, εάν όχι καθ' ολοκληρίαν, είναι χώροι σε αχρησία που δεν καλύπτουν ούτε τις στοιχειώδεις ανάγκες διαβίωσης ενός μεγάλου, κατά κανόνα, αριθμού ανθρώπων. Η μέριμνα της Πολιτείας για την παροχή των αναγκαίων μέσων για αξιοπρεπή διαβίωση των υπό διοικητική κράτηση αλλοδαπών, όσον αφορά την υγιεινή των χώρων, τη σίτιση, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την επικοινωνία και τη δυνατότητα κίνησης, αποτελεί μία υποχρέωση συνταγματικώς επιβεβλημένη την οποία η Πολιτεία οφείλει να εκπληρώσει (άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ.1, 7 παρ.2, και 22 παρ.3 του Συντάγματος). Ειδικότερα, εάν πρόκειται για κρατούμενους οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτημα πολιτικού ασύλου σύμφωνα με το άρθρο 1 του π.δ. 61/1999 και τη Σύμβαση της Γενεύης για τους Πρόσφυγες του 1951, όπως είναι η περίπτωση των 24 αλλοδαπών στον Βόλο, το μέτρο των συνθηκών υποδοχής (και όχι κράτησης, κατά την έκφραση της Οδηγίας) καθορίζεται και από την Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 27.1.2003, την οποία η Ελλάδα θα όφειλε να έχει ενσωματώσει στο εσωτερικό της δίκαιο έως τις 6.2.2005. Οι καταδίκες της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για τις συνθήκες κράτησης δύο κρατούμενων αλλοδαπών υπηκόων (υποθέσεις *Peers κατά Ελλάδας* 19.4.2001, παρ. 74-75, και *Dougoz κατά Ελλάδας* 6.3.2001, παρ. 46-48), οφείλονται ακριβώς στο γεγονός ότι το Δικαστήριο του Στρασβούργου διέγνωσε ότι οι κακές συνθήκες κράτησης οδηγούν σε προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά παράβαση του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Οι εν λόγω καταδίκες ήταν ένας από τους λόγους για τους οποίους προβλέφθηκε ανώτατο χρονικό όριο διοικητικής κράτησης (3 μήνες σύμφωνα με το άρθρο 44 του ν.2910/2001), ωστόσο το πρόβλημα των κακών συνθηκών δεν φαίνεται να έχει επιλυθεί για τις περισσότερες από τις περιοχές όπου συλλαμβάνονται ομάδες παράνομων αλλοδαπών.

Ειδικότερα για τον Βόλο, η διαιώνιση της χρήσης των κρατητηρίων του Α.Τ. Ν.Ιωνίας για την κράτηση των παράνομων αλλοδαπών θα είναι άκρως προβληματική. Αμφιβολίες εκφράζονται και για την επάρκεια των χώρων μετά από την ανακαίνισή του. Με δεδομένη την πρόοδο των εργασιών για την ολοκλήρωση της λειτουργίας του κέντρου υποδοχής μεταναστών στον χώρο του ΚΤΕΟ, το πρόβλημα των κρατητηρίων του Α.Τ. Ν.Ιωνίας μόνο φαινομενικά αμβλύνεται καθώς οι συνθήκες κράτησης, κυρίως από πλευράς υγιεινής, είναι προβληματικές, ούτως ή άλλως, ακόμη και για τους ποινικούς κρατούμενους. Για τον λόγο αυτόν και επειδή το Α.Τ. Ν.Ιωνίας συνεχίζει μέχρι σήμερα να αποτελεί τον βασικό χώρο όπου κρατούνται παράνομοι αλλοδαποί, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί

α) ότι θα πρέπει να προωθηθεί το συντομότερο η έγκριση των κονδυλίων από το Υπουργείο Οικονομικών για την ανακαίνιση των κρατητηρίων του Α.Τ. Ν.Ιωνίας και εντωμεταξύ

β) να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη πρόσβαση σε νερό για την υγιεινή των κρατουμένων και, παράλληλα, επαρκής αριθμός στρωμάτων.

Επειδή τα ζητήματα των συνθηκών κράτησης που αφορούν τη σίτιση, την περίθαλψη, τον προσαυλισμό και το δικαίωμα επικοινωνίας και ενημέρωσης των υπό διοικητική κράτηση αλλοδαπών κρατουμένων, είναι ζητήματα τα οποία θα απασχολούν την αρμόδια για την κράτηση αστυνομική αρχή και στην περίπτωση που οι παράνομοι μετανάστες κρατούνται στο οίκημα που ετοιμάζει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, οι παρακάτω προτάσεις σε σχέση με τα ζητήματα αυτά είναι κρίσιμες και για το μέλλον. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ως εισαγωγική παρατήρηση για το νομοθετικό πλαίσιο στο οποίο γίνεται αναφορά για τις υποχρεώσεις των κρατικών φορέων ως προς τα ως άνω ζητήματα, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6 της υπ'αριθ. 4803/13/9-α/1992 απόφασης των Υπουργών Εργασίας και Δημόσιας Τάξης, «σε ό,τι αφορά τη διατροφή, περίθαλψη και την εν γένει μεταχείριση [των προς απέλαση αλλοδαπών που κρατούνται στα αστυνομικά κρατητήρια] ισχύει ό,τι και για τους λοιπούς κρατούμενους». Συνεπώς, οι διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα μπορούν να εφαρμοσθούν αναλογικά και στην περίπτωση της διοικητικής κράτησης, όπως προκύπτει και από την υπ'αριθ. 4803/22/44/4.7.2003 Εγκύκλιο του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, με την οποία τέθηκαν οι κατευθυντήριες αρχές για τη «μεταχείριση και τα δικαιώματα των κρατουμένων από τις αστυνομικές αρχές» (παρακάτω αναφέρεται ως Εγκύκλιος).

Όσον αφορά τη σίτιση, το σημαντικότερο έλλειμμα που σημειώνεται στην περίπτωση των κρατητηρίων στα συγκεκριμένα Α.Τ., το οποίο είχε ήδη επισημανθεί και στο υπ'αριθ. πρωτ. 9565.02.2.2/23.4.2003 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη που συνετάχθη σε συνέχεια αυτοψίας σε χώρο κράτησης παράνομων μεταναστών στην Κάρυστο, είναι η έλλειψη πρόνοιας για παροχή πρωινού γεύματος. Από τις ώρες των γευμάτων προκύπτει ότι οι κρατούμενοι μένουν νηστικοί από τις 6.30 το απόγευμα της μίας ημέρας έως τις 1.00 το μεσημέρι της επομένης, δηλαδή επί 19 ώρες. Η αιτιολογία που παρέχεται από την Αστυνομία προς τούτο είναι ότι η σχετική πρόβλεψη της υπ'αριθ. 2/30868/0022/12.7.2001 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 1022/3.8.2001) δεν περιλαμβάνει ειδική μνεία για το πρωινό γεύμα. Ωστόσο, η βασική απαίτηση από την εκπλήρωση της υποχρέωσης τροφοδοσίας των κρατουμένων από την αστυνομική αρχή, είναι η πλήρης κάλυψη των αναγκών διατροφής των κρατουμένων, συνθήκη η οποία προφανώς δεν πληρούται όταν δεν υπάρχει ισορροπημένη κατανομή των γευμάτων μέσα στο 24ωρο. Προς τούτο προτείνεται

α) η εξειδίκευση της σχετικής διάταξης, ενδεχομένως, με την έκδοση εγκυκλίου, στην οποία θα διευκρινίζεται ότι το χρηματικό ποσό, το οποίο κάθε φορά διατίθεται για την ημερήσια τροφοδοσία των κρατουμένων, θα πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον τρία γεύματα την ημέρα.

β) η λήψη μέριμνας ώστε το φαγητό να είναι καλής ποιότητας και όσο το δυνατόν πιο κοντά στις διατροφικές συνήθειες των κρατουμένων, ιδίως όταν αυτοί, για θρησκευτικούς κυρίως λόγους, δεν μπορούν να φάνε οποιοδήποτε είδος.

Τα έξοδα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, όπως και της τροφοδοσίας, των ατόμων που τελούν υπό νόμιμο περιορισμό, άρα και των υπό διοικητική κράτηση

τελούντων αλλοδαπών, βαρύνουν το Δημόσιο (Ν.Δ. 116/1969). Επίσης, σύμφωνα με το Π.Δ. 141/1991, άρθρο 60, στα καθήκοντα του αξιωματικού υπηρεσίας εντάσσεται η φροντίδα «για την παροχή από το γιατρό που εκτελεί την υγειονομική υπηρεσία της Ελληνικής Αστυνομίας και σε περίπτωση κωλύματος ή έλλειψης, από άλλο γιατρό, ιατρικής περίθαλψης στους κρατούμενους που ασθενούν...» (βλ. και παρ. ζ της *Εγκυκλίου*). Εξάλλου, την επιτόπια αντιμετώπιση ιατρικών περιστατικών με την παρουσία μόνιμου ή επισκέπτη ιατρού, ο οποίος θα αμείβεται από το Δημόσιο, προβλέπει και το άρθρο 27, παρ. 3, του Ν.2776/1999 («*Σωφρονιστικός Κώδικας*»). Ωστόσο, η συγκεκριμένη υποχρέωση δεν μπορεί να εκπληρωθεί εάν τα αστυνομικά όργανα δεν είναι διαθέσιμα για τη μεταφορά των ασθενών, εφόσον χρειασθεί, σε νοσοκομείο ή ιατρείο, ούτε εάν γιατροί από το δημόσιο νοσοκομείο αρνούνται να προσέλθουν στα κρατητήρια για να εξετάσουν τους ασθενούντες κρατούμενους. Στον τομέα αυτόν φάνηκε ότι υπάρχει πρόβλημα συντονισμού μεταξύ των αστυνομικών οργάνων του Α.Τ. Ν.Ιωνίας και των υπηρεσιών υγείας της περιοχής. Αντίθετα είναι αξιοσημείωτη και αξιόπαινη η διενέργεια προληπτικής ιατρικής εξέτασης στην ομάδα των 24 παράνομων αλλοδαπών, με πρωτοβουλία των αρμόδιων για την κράτηση αστυνομικών αρχών του Βόλου, χωρίς να υπάρχει ακόμα ρητή πρόβλεψη για αυτήν. Την πρόβλεψη αυτήν είχε ζητήσει ο Συνήγορος του Πολίτη, σε συνέχεια της αυτοψίας σε κέντρο κράτησης παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών στην Κω (*Εκθεση αυτοψίας*, με αριθ.πρωτ. 12280.01.2.2/12.11.2001, σελ.11, βλ. www.synigoros.gr). Επίσης είναι αξιόπαινη η άμεση αντιμετώπιση των δύο επειγόντων ιατρικών περιστατικών που σημειώθηκαν στο Α.Τ. Ν.Ιωνίας (ο κρατούμενος με τη δερματική πάθηση και ο καρδιοπαθής). Έτσι, με βάση τα παραπάνω και δεδομένου ότι το πρόβλημα του συνωστισμού των κρατητηρίων όπου κρατούνται παράνομοι αλλοδαποί δεν έχει επιλυθεί, η Αρχή επαναφέρει την πρότασή της για :

α) πρόβλεψη υποχρεωτικής προληπτικής ιατρικής εξέτασης των νεοαφιχθέντων αλλοδαπών και

β) διασφάλιση της τακτικής επίσκεψης γιατρού σε χώρους όπου κρατούνται παράνομοι αλλοδαποί κατ'εφαρμογήν τόσο του άρθρου 60 του Π.Δ. 141/1991 όσο και κατ'αναλογική εφαρμογή του άρθρου 27 παρ. 3 του Ν.2776/1999.

Το ζήτημα του προαυλισμού ετέθη με ιδιαίτερη κρισιμότητα στην περίπτωση των κρατητηρίων των Α.Τ. Ν.Ιωνίας και Αλμυρού. Ειδικότερα στο Α.Τ. Ν.Ιωνίας, οι κρατούμενοι δεν έβγαιναν ούτε στο διάδρομο να περπατήσουν. Η παράλειψη λήψης μέτρων για τον προαυλισμό και την αναψυχή των κρατουμένων προσκρούει, καταρχήν, στις διατάξεις που προβλέπουν τα καθήκοντα του αστυνομικού προσωπικού και, συγκεκριμένα, των δεσμοφυλάκων, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για τη φύλαξη των κρατουμένων. Σύμφωνα με το άρθρο 67, παρ.4ιβ και ιγ, του Π.Δ. 141/1991, η έξοδος των κρατουμένων από τα κρατητήρια για αναψυχή προβλέπεται ως καθήκον του δεσμοφύλακα. Πέραν όμως των ανωτέρω, ο εγκλεισμός των κρατουμένων χωρίς δυνατότητα προαυλισμού συνιστά συνθήκη η διάρκεια της οποίας ενδέχεται να αποτελεί απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση απαγορευόμενη από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ αλλά και αντίθετη με το άρθρο 2 του Συντάγματός μας. Στην απόφαση *Dougoz* το Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ειδικότερα ότι η απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση είναι συνάρτηση του συνδυασμού των επιβαρυντικών παραγόντων, στους οποίους ιδιαίτερη βαρύτητα έχει η διάρκεια της κράτησης. Με δεδομένη, τελικώς, την κράτηση επί τριμήνου των αιτούντων άσυλο στον Βόλο, αποδεικνύεται επαχθέστατη

η απουσία λήψης μέτρων για την έξοδο των κρατουμένων από τα κελιά και την αναψυχή τους. Ο ανυπαρξία αύλειου χώρου δεν απαλλάσσει τις αρμόδιες για την κράτηση αρχές από την ως άνω υποχρέωση, και, εν πάσει περιπτώσει, η έξοδος από τα κελιά και η ελεύθερη κίνηση τους μέσα στο διάδρομο είναι επιβεβλημένη. Με βάση τα παραπάνω προτείνεται:

Η άμεση αναζήτηση λύσεων για τον προαυλισμό και την αναψυχή των κρατουμένων στα Α.Τ. Ν.Ιωνίας και Αλμυρού, ιδίως όταν η κράτηση παρατείνεται μέχρι το ανώτατο όριο (3 μήνες).

Τέλος, το δικαίωμα τηλεφωνικής επικοινωνίας των κρατουμένων κατοχυρώνεται στον *Σωφρονιστικό Κώδικα* (Ν.2776/1999, άρθρο 53), οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται, σύμφωνα με τα παραπάνω, αναλογικά στη διοικητική κράτηση. Σύμφωνα με αυτές, οι αρμόδιες για την κράτηση αρχές είναι υποχρεωμένες να εξασφαλίσουν την πρόσβαση σε τηλέφωνο των κρατουμένων με δικά τους έξοδα, και, εάν αδυνατούν, η σχετική δαπάνη μπορεί να καλύπτεται από την Υπηρεσία. Ιδίως για την επικοινωνία με τον συνήγορο, προβλέπεται ότι δεν υπάρχει αριθμητικός περιορισμός των κλήσεων. Εξάλλου, σύμφωνα με την παρ. (ε) της *Εγκυκλίου*, η Αστυνομία οφείλει να εξασφαλίζει τόσο την τηλεφωνική όσο και την προσωπική επικοινωνία του κρατούμενου με τον δικηγόρο του. Από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει ότι, ελλείψει οικονομικής δυνατότητας των κρατουμένων, η τηλεφωνική επικοινωνία με τον δικηγόρο θα πρέπει να παρέχεται δωρεάν από τα τηλέφωνα της υπηρεσίας.

Όσον αφορά την ενημέρωση των κρατουμένων για τα δικαιώματά τους, κεντρικό ζήτημα για την ελληνική Διοίκηση είναι η εξασφάλιση διερμηνείας. Η επίλυση του προβλήματος με την ανάθεση καθηκόντων διερμηνέα σε αλλοδαπούς μέλη των ομάδων που τυχόν μιλούν αγγλικά, δεν μπορεί να αποτελεί παρά προσωρινό και εξαιρετικό μέτρο. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην κατανόηση από τον κρατούμενο των δικαιωμάτων του όσον αφορά τη δικαστική του προστασία και τη δυνατότητα προσφυγής κατά δυσμενών διοικητικών αποφάσεων (π.χ. απόρριψη αιτήματος ασύλου σε α' βαθμό, απέλαση και κράτηση). Το δικαίωμα του αλλοδαπού σε παράσταση διερμηνέα αναγνωρίζεται και από την *Εγκύκλιο* (παρ. δ) ως αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος της ενημέρωσης, την εξασφάλιση της γνώσης της κατηγορίας που του αποδίδεται και την κατανόηση της διαδικασίας, ποινικής ή διοικητικής η οποία έχει κινηθεί σε βάρος του. Με βάση αυτές τις παρατηρήσεις προτείνεται :

α)η επισήμανση της υποχρέωσης των αρμόδιων για την κράτηση αστυνομικών αρχών για την παροχή δυνατότητας δωρεάν τηλεφωνικής επικοινωνίας του κρατούμενου με τον συνήγορό του

β)η εξεύρεση και θεσμοθέτηση λειτουργικών και αποτελεσματικών λύσεων για την πρόσληψη διερμηνέων στις Αστυνομικές Διευθύνσεις, η παράσταση των οποίων κατά την κοινοποίηση αποφάσεων στους αλλοδαπούς κρατούμενους θα πρέπει να βεβαιώνεται εγγράφως.

Ειδικότερα για τους υπό διοικητική κράτηση τελούντες αλλοδαπούς, οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτημα ασύλου κατ'εφαρμογήν του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων του 1951, και του άρθρου 1 του Π.Δ. 61/1999 για τις διαδικασίες αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα, το πλαίσιο των συνθηκών υποδοχής τους καθορίζεται πλέον και από την Οδηγία 2003/9/ΕΚ σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη.

μέλη. Η ενσωμάτωση της εν λόγω Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο θα όφειλε να έχει ολοκληρωθεί στις 6.2.2005, άλλως οι διατάξεις της Οδηγίας, ως προς τις οποίες δεν έχει υπάρξει ενσωμάτωση, είναι απευθείας εφαρμοστέες στο εσωτερικό δίκαιο.

Υπό τη ρήτρα ότι τα Κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν ή να θεσπίσουν ευνοϊκότερες διατάξεις, οι ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο, οι οποίες θα πρέπει να εξασφαλίζουν βιοτικό επίπεδο κατάλληλο από απόψεως υγείας και ικανό να διασφαλίζει τη συντήρησή τους, ορίζονται ως εξής:

- στέγαση η οποία να εξασφαλίζει κατάλληλο βιοτικό επίπεδο,
- ιατροφαρμακευτική περίθαλψη η οποία περιλαμβάνει τουλάχιστον τις πρώτες βοήθειες και την αναγκαία θεραπεία ασθενείας,
- ενημέρωση εγγράφως και σε γλώσσα που εικάζεται ότι κατανοεί ο αιτών άσυλο για τις παροχές και τις υποχρεώσεις τους εντός 15 ημερών από την υποβολή του αιτήματος, καθώς επίσης και για τις οργανώσεις που παρέχουν νομική βοήθεια
- έγγραφο ταυτότητας αιτούντος άσυλο μέσα σε 3 ημέρες από την υποβολή του αιτήματος
- πρόσβαση στην εργασία εφόσον εντός έτους δεν έχει εξετασθεί το αίτημα ασύλου

Ενόψει των παραπάνω δεσμεύσεων και δεδομένου ότι (α) το μέτρο της κράτησης, όταν πρόκειται για αιτούντες άσυλο, είναι εξαιρετικό, βάσει του άρθρου 31 παρ.2 της Σύμβασης της Γενεύης, (β) ισχύει, καταρχήν, η απαγόρευση ποινικοποίησης του παράνομου χαρακτήρα της εισόδου των αιτούντων άσυλο, και (γ) το άρθρο 7 της Οδηγίας προβλέπει τη δυνατότητα περιορισμού της ελευθερίας κίνησης των αιτούντων άσυλο, σε καμία όμως περίπτωση, αυτοί οι περιορισμοί δεν ισοδυναμούν με «κράτηση», δηλαδή περιορισμό σε κελί, η κράτηση των αιτούντων άσυλο δεν θα πρέπει να είναι ο κανόνας, αλλά η εξαίρεση. Υπό το πρίσμα αυτό, οι περιγραφόμενες κατά τα ως άνω συνθήκες υποδοχής αποτελούν το ελάχιστο που οφείλουν τα Κράτη μέλη να παρέχουν στους αιτούντες άσυλο, από το οποίο, εάν αυτοί είναι κρατούμενοι λόγω επιβολής διοικητικού μέτρου, επιτρέπονται αποκλίσεις μόνο, όμως, στις λεπτομέρειες των ρυθμίσεων και όχι στις γενικές αρχές, μόνο νομοθετικά προβλεπόμενες, και όχι κατώτερες από τις βασικές ανάγκες, και, τέλος, μόνο για εύλογη περίοδο η οποία θα είναι όσο το δυνατόν συντομότερη (άρθρο 14, παρ. 8 της Οδηγίας).

Με βάση τα προαναφερόμενα, οι συνθήκες διαβίωσης των 23 αναφερόμενων αιτούντων άσυλο στα Α.Τ. Ν.Ιωνίας και Αλμυρού, με εγκλεισμό σε ένα κελί για το διάστημα των τριών μηνών χωρίς δυνατότητα προαυλισμού και χωρίς αποτελεσματική ενημέρωση και γνώση για τη νομική τους κατάσταση και για τα δικαιώματά τους, παραβιάζουν το μέτρο ακόμη και των ελάχιστων υλικών συνθηκών υποδοχής που προβλέπει η Οδηγία.

3. Κράτηση ανηλίκων

Εκτός των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω για τον εξαιρετικό χαρακτήρα της διοικητικής κράτησης ενηλίκων αιτούντων άσυλο, τα οποία εφαρμόζονται και στους ανηλίκους, εν γένει, η κράτηση και η φυλάκιση ανηλίκων, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (εφεξής ΔΣΔΠ, ν.2101/1992, αρ. 37 εδ. β) πρέπει «να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας». Για τους ανηλίκους αιτούντες άσυλο ισχύουν ειδικές διατάξεις για την προστασία τους. Την αποφυγή της κράτησης των ανηλίκων που υποβάλλουν

αίτηση ασύλου προβλέπει η Οδηγία 9/2003/ΕΚ του Συμβουλίου (αρ.19 παρ.2), η οποία θα έπρεπε να είχε ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο μέχρι τις 6 Φεβρουαρίου 2005, διαφορετικά παράγει άμεσα αποτελέσματα για τους αποδέκτες της, οι οποίοι μπορούν να απαιτήσουν την εφαρμογή της από το κράτος-μέλος που δεν συμμορφώνεται προς αυτή.

Η εφαρμογή του άρθρου 44 παρ. 3 του ν. 2910/2001, στην περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων, τόσο οικονομικών μεταναστών όσο και αιτούντων άσυλο, κατά τρόπο ενιαίο και ομοιόμορφο με την εφαρμογή του στους ενήλικες και άνευ άλλων εγγυήσεων προστασίας της ανηλικότητας παραβιάζει κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος, που δεσμεύουν την Ελλάδα. Η πρακτική της διοίκησης να επιβάλλει το μέτρο της διοικητικής κράτησης αδιακρίτως και ανεξαιρέτως σε όλους τους ασυνόδευτους ανηλικούς, χωρίς να έχει αιτιολογηθεί ειδικώς ότι πρόκειται για ύποπτο φυγής ή επικίνδυνο για τη δημόσια τάξη (άρθρου 44 παρ. 3 του ν. 2910/2001), ή χωρίς να έχει εξετασθεί η πιθανότητα να φιλοξενηθούν, όπου κριθεί καταλληλότερο (αρ. 19 παρ. 2 της οδηγίας 9/2003), παραγνωρίζει το γεγονός ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι είναι πάνω από όλα παιδιά και για το λόγο αυτό η μεταχείρισή τους δεν μπορεί παρά να είναι σύμφωνη με τις διεθνείς επιταγές για προστασία και φροντίδα (ΔΣΔΠ, άρθρο 3 παρ.2).

Με βάση τα παραπάνω, η κράτηση ανηλίκων, και ειδικά των αιτούντων άσυλο, σε αστυνομικά τμήματα, με καθεστώς διοικητικής κράτησης, πρέπει να αποφεύγεται και να επιδιώκεται η ανάθεση της φροντίδας τους σε κέντρα φιλοξενίας με ειδικές ρυθμίσεις για ανηλικούς ή άλλους χώρους φιλοξενίας κατάλληλους για ανηλικούς (αρ. 19 παρ. 2 γ' οδηγίας 9/2003). Σε περίπτωση αδυναμίας εξεύρεσης τέτοιων χώρων, η κράτησή τους θα πρέπει να είναι η συντομότερη δυνατή. Σε αντίθετη περίπτωση, η αστυνομική πρακτική της εξάντλησης του τριμήνου, για τις περιπτώσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων βρίσκεται σε σύγκρουση με τις απαιτήσεις τόσο της ΔΣΔΠ όσο και με το κοινοτικό δίκαιο.

Επιπλέον, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, σε περίπτωση που θεωρηθεί απαραίτητη η διοικητική κράτηση ανηλίκων, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (άρθρο 67 παρ.4 περ. κε' Π.Δ.141/1991), αυτοί πρέπει να κρατούνται χωριστά από τους ενήλικες, σε ιδιαίτερους χώρους. Ο χωρισμός των ανηλίκων κρατουμένων επιβάλλεται από την ανάγκη ειδικής προστασίας τους από ενδεχόμενες επιπτώσεις στην ψυχοσωματική τους υγεία, εξαίρεση δε στον κανόνα αυτόν μπορεί να χωρεί μόνο εφόσον το επιβάλλει το συμφέρον των ανηλίκων (ΔΣΔΠ, αρ.3. παρ 1.), λόγου χάριν εφόσον η παρουσία ενηλίκων κρατουμένων μπορεί να διευκολύνει αυτούς στη διερμηνεία. Μόνη η συγκατάθεση των ανηλίκων δεν μπορεί να θεωρηθεί λόγος ανατροπής του κανόνα και κράτησής τους μαζί με ενήλικες.

Κατά παράβαση των ανωτέρω, στην περίπτωση των ανηλίκων της υπό εξέταση υπόθεσης, διαπιστώθηκε ότι οι 6 ανήλικοι κρατήθηκαν για χρονικό διάστημα 11 ημερών μαζί με τους υπόλοιπους 14 ενήλικες στο ΑΤ Ν. Ιωνίας Βόλου, και μάλιστα σε ιδιαίτερα επιβαρυντικές για αυτούς συνθήκες, κατά παράβαση του παραπάνω αναφερθέντος κανόνα, στη συνέχεια δε, μετά την μεταγωγή τους στο Α.Τ. Αλμυρού, παρέμειναν εκεί μέχρι την εξάντληση του τριμήνου, του μέγιστου προβλεπόμενου χρόνου κράτησης.

Εξάλλου, σημαντικό είναι να υπογραμμισθεί ότι οι αλλοδαποί ανήλικοι που βρίσκονται στην Ελλάδα, χωρίς την εποπτεία ή κηδεμονία ενηλίκου, έχουν δικαίωμα να ορισθεί επίτροπος για την επιμέλεια και τη φροντίδα τους.

Το δικαίωμα αυτό έχει ρητά κατοχυρωθεί για τους ασυνόδευτους ανηλικούς αιτούντες άσυλο, δυνάμει του π.δ. 61/99 (άρθρο 1 παρ.4), το οποίο προβλέπει ότι «... η αρμόδια αστυνομική αρχή ενημερώνει τον Εισαγγελέα Ανηλίκων και, όπου δεν υπάρχει, τον κατά τόπο αρμόδιο Εισαγγελέα Πρωτοδικών, για να ενεργήσει ως ειδικός προσωρινός επίτροπος του ανηλίκου μέχρι την οριστική κρίση του αιτήματός του». Το ίδιο δικαίωμα προβλέπεται και από την προαναφερόμενη Οδηγία 9/2003 του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (αρ 19 παρ.1.), η οποία ορίζει ότι: «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν το ταχύτερο δυνατόν μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων από νόμιμο κηδεμόνα ή, οσάκις απαιτείται, η εκπροσώπησή τους από οργανισμό υπεύθυνο για την επιμέλεια και την ευημερία ανηλίκων ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη εκπροσώπηση».

Η ανάληψη του ρόλου του προσωρινού επιτρόπου από τον εισαγγελέα δεν αποτελεί απλά μια τυπική διαδικασία, αλλά προκύπτει ως υποχρέωση του Κράτους έναντι των ασυνόδευτων ανηλίκων που υποβάλλουν αίτημα ασύλου. Για να μπορέσουν να ασκηθούν τα παραπάνω δικαιώματα του ανηλίκου, η αστυνομία οφείλει εγκαίρως να ενημερώνει τον αρμόδιο εισαγγελέα

Στην προκείμενη υπόθεση, ωστόσο, διαπιστώθηκε ότι για τους αλλοδαπούς ανήλικους που κρατήθηκαν στο ΑΤ Ν. Ιωνίας Βόλου και στη συνέχεια στο Α.Τ. Αλμυρού, μέχρι την επίσκεψη του κλιμακίου του Συνηγόρου του Πολίτη δεν είχε ενημερωθεί ο αρμόδιος Εισαγγελέας Πρωτοδικών για να ενεργήσει ως προσωρινός τους επίτροπος.

Επιπροσθέτως, εξαιρετικής σημασίας ζήτημα για τους ασυνόδευτους ανηλικούς αποτελεί το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή (άρθρο 8 ΕΣΔΑ, άρθρο 22 παρ. 2 ΔΣΔΠ, άρθρα 1, 7 πδ 61/99), εκδήλωση του οποίου αποτελεί στη συγκεκριμένη περίπτωση η υποχρέωση της χώρας υποδοχής να πράξει ό,τι είναι δυνατό για την επανένωσή τους με την οικογένειά τους. Για το λόγο αυτό, είναι αναγκαία η ύπαρξη μιας έγκυρης διαδικασίας ταυτοποίησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο και η συνεργασία με τις αρμόδιες προξενικές αρχές. Σε περίπτωση που η επανένωση είναι ανέφικτη, η χώρα υποδοχής έχει την υποχρέωση να παράσχει στους ασυνόδευτους ανηλικούς την ίδια προστασία που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί που στερείται την οικογένειά του.

Οι αρχές έχουν επίσης την υποχρέωση να διερευνούν άμεσα το ενδεχόμενο οι ασυνόδευτοι ανήλικοι να έχουν υπάρξει θύματα κακοποίησης, εκμετάλλευσης ή εμπορίας μετά την είσοδό τους στη χώρα προκειμένου αυτοί να τύχουν της δέουσας προστασίας. Προς τούτο, είναι σκόπιμο να ενημερώνονται οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, με τη μεσολάβηση διερμηνέα και, εφόσον απαιτείται, με τη συνεργασία προνοιακών υπηρεσιών και άλλων κοινωνικών φορέων, και να τους παρέχονται όλες οι απαραίτητες υποστηρικτικές υπηρεσίες εφόσον εκφράζουν σχετικό αίτημα.

Με βάση τις παραπάνω παρατηρήσεις και διαπιστώσεις, ο Συνήγορος του Πολίτη, όσο αφορά τους ασυνόδευτους ανηλικούς προτείνει:

- σε περίπτωση σύλληψής τους, για λόγους παράνομης εισόδου στη χώρα, παραμονή κατ' ελάχιστο δυνατό χρονικό διάστημα σε χώρους κράτησης της αστυνομίας και άμεση παραπομπή τους σε ειδικά κέντρα ή χώρους φιλοξενίας με κατάλληλες ρυθμίσεις για ανηλικούς,

- αν η παραπομπή αυτή δεν είναι εφικτή, επιτάχυνση των διαδικασιών εξέτασης της υπόθεσής τους, ώστε να μην παραμένουν για μακρό χρονικό διάστημα κρατούμενοι και να μην εξαντλείται ο προβλεπόμενος μέγιστος χρόνος του τριμήνου,
- άμεση ενημέρωση του αρμόδιου εισαγγελέα σύμφωνα με την επιταγή του ΠΔ 61/99.
- αυστηρή τήρηση του κανόνα διαχωρισμού των ενηλίκων από τους ανηλίκους, κατά τη διάρκεια της κράτησης, εκτός εάν λόγοι συμφέροντος των ανηλίκων επιβάλλουν την συνύπαρξη με ενήλικο άτομο,
- άμεση ταυτοποίηση των ανηλίκων, με παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας σε γλώσσα που οι ανήλικοι κατανοούν, καθώς και ενημέρωσή τους για τα δικαιώματά τους,
- συνεργασία με αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες για τη διερεύνηση του ενδεχόμενου άσκησης του δικαιώματος οικογενειακής συνένωσης, αλλά και ζητημάτων ενδεχόμενης κακοποίησης, εκμετάλλευσης και εμπορίας τους.
- δυνατότητα πρόσβασης στους χώρους κράτησης ασυνόδευτων ανηλίκων, προνοιακών φορέων και ανθρωπιστικών οργανώσεων, που στοχεύουν στην παροχή ανθρωπιστικής, νομικής, ψυχολογικής και ηθικής υποστήριξης.

4. Διαδικασία εξέτασης αιτημάτων ασύλου και διαδικασίες απέλασης

Στην περίπτωση των 24 αλλοδαπών του Βόλου δεν διαπιστώθηκε πρόβλημα στην παραλαβή των αιτημάτων ασύλου και στην πρόσβαση στη διαδικασία. Το συγκεκριμένο πρόβλημα έχει διαπιστωθεί από την Αρχή σε συγκεκριμένες παραμεθόριες περιοχές και αναφέρεται αρκετά συχνά σε αναφορές που απευθύνονται προς αυτήν. Από τη στιγμή που εξασφαλίζεται η πρόσβαση και υποβάλλεται το αίτημα ασύλου, πάγια θέση της Αρχής είναι ότι η διαδικασία της ταχύρρυθμης εξέτασης της αίτησης, έτσι όπως αυτή καθορίζεται στο Π.Δ. 61/1999 και τηρουμένων όλων των εγγυήσεων για μία ουσιαστική και αποτελεσματική εξέταση του αιτήματος, θα πρέπει να εφαρμόζεται ευρύτερα έτσι ώστε να διευκρινίζεται σύντομα το νομικό καθεστώς του αιτούντος άσυλο και να μην εξαντλείται, ει δυνατόν, το ανώτατο χρονικό όριο της κράτησης (*Εκθεση αυτοψίας* στην Κω, με αριθ.πρωτ. 12280.01.2.2/12.11.2001, σελ.11, βλ. www.synigoros.gr). Ούτως ή άλλως, όπως ελέγχθη παραπάνω, η κράτηση θα πρέπει να είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας όταν επιβάλλεται ως μέτρο σε αιτούντες άσυλο. Η ανάγκη ευρύτερης χρήσης της ταχύρρυθμης διαδικασίας αποκτά ιδιαίτερη σημασία εάν αναλογισθεί κανείς, σύμφωνα και με τα προαναφερόμενα, ότι το πρόβλημα των κακών συνθηκών επιδεινώνεται εάν παρατείνεται η κράτηση για μεγάλο χρονικό διάστημα. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα αιτήματα των τριών υπηκόων Σρι Λάνκα τα οποία εξετάστηκαν με την ταχύρρυθμη διαδικασία ολοκληρώθηκαν εντός του τριμήνου, ενώ των υπολοίπων που εξετάστηκαν με την κανονική διαδικασία πρόλαβαν να εξετασθούν μόνο σε α' βαθμό. Ο β' βαθμός κρίνεται από τον Υπουργό (άρθρο 3 του Π.Δ. 61/1999) και στο στάδιο αυτό της εξέτασης παρατηρείται η μεγαλύτερη καθυστέρηση.

Το δεύτερο πρόβλημα το οποίο διαπιστώνεται εκ νέου είναι η μεταχείριση των αλλοδαπών εκείνων η απέλαση των οποίων είναι ανέφικτη. Η πρακτική των αστυνομικών αρχών του Βόλου να εφαρμόζουν το άρθρο 45 του Ν.2910/2001 και να εισηγούνται την έκδοση απόφασης για προσωρινή άδεια παραμονής σε περιπτώσεις αλλοδαπών που η απέλασή τους είναι ανέφικτη, είναι η ενδεδειγμένη, καθώς είναι εκείνη που επιβάλλεται από τη νομοθεσία. Επισημαίνεται όμως ότι δεν προβαίνουν στην εφαρμογή του εν λόγω άρθρου όλες ανεξαιρέτως οι Αστυνομικές Διευθύνσεις σε περίπτωση ανέφικτων απελάσεων. Ωστόσο η ορθή εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης θα πρέπει να οδηγεί σε εφοδιασμό του αλλοδαπού με προσωρινή άδεια παραμονής την οποία, εφόσον η απέλασή του συνεχίζει να παραμένει ανέφικτη, οφείλει η Διοίκηση να ανανεώνει. Αντ' αυτού, ο εφοδιασμός του αλλοδαπού με απόφαση του Γ.Γ. της Περιφέρειας με την οποία του τίθεται προθεσμία προς αναχώρηση (όπως συνέβη στον Βόλο με τους υπηκόους Μπαγκλαντές μεταξύ των οποίων και ανήλικοι), παρελθούσης άπρακτης της οποίας ο αλλοδαπός καθίσταται εκ νέου παράνομος και διατρέχει τον κίνδυνο επιβολής σε βάρος του νέας απόφασης απέλασης και εκ νέου τρίμηνης κράτησης, είναι αμφισβητούμενης νομιμότητας. Διότι η διοίκηση γνωρίζει το ανέφικτο της απέλασης και παρ' όλ' αυτά εκδίδει αποφάσεις απέλασης, οι οποίες δεν μπορούν να εκτελεσθούν και οι οποίες αποτελούν τη νόμιμη βάση για την εκ νέου κράτηση, η οποία, στην περίπτωση αυτή, καταστρατηγεί τον κανόνα του τριμήνου. Το σχετικό ζήτημα εξετάζεται να τεθεί ως πρόταση στην υπό εκπόνηση Ετήσια Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για το έτος 2004.

Με βάση τα παραπάνω επαναδιατυπώνεται η πρόταση τη Συνηγόρου του Πολίτη για :

-ευρύτερη χρήση της ταχύρρυθμης διαδικασίας εξέτασης αιτημάτων ασύλου, έτσι ώστε να διευκρινίζεται το συντομότερο δυνατόν το νομικό καθεστώς του αιτούντος άσυλο

και διατυπώνεται η πρόταση για :

-έκδοση Εγκυκλίου για την καθολική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 45 του Ν.2910/2001 σε περίπτωση ανέφικτης απέλασης με πρόβλεψη επανελέγχου του εφικτού της απέλασης μετά από εύλογο χρονικό διάστημα και, σε περίπτωση που παραμένει ανέφικτη η εκτέλεση του μέτρου, ανανέωση της προσωρινής παραμονής χωρίς επιβολή εκ νέου μέτρου κράτησης.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων και προτάσεων, ο Συνήγορος του Πολίτη σας παρακαλεί, αξιότιμοι κκ. Υπουργοί, κύριε Γενικό και κύριε Νομάρχα, **να μας γνωρίσετε τις απόψεις σας και να μεριμνήσετε για την ενημέρωσή μας ειδικότερα για:** (α) το στάδιο εξέτασης του αιτήματος **έγκρισης της δαπάνης για την ανακαίνιση των κρατητηρίων του Α.Τ. Ν.Ιωνίας** από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπ.Οικονομικών και (β) το στάδιο εξέλιξης των εργασιών για την **κατασκευή του νέου χώρου κράτησης στον αύλειο χώρο του ΚΤΕΟ Μαγνησίας**, για τον προγραμματισμό της χρήσης του καθώς επίσης και για το νομικό καθεστώς του εν λόγω κέντρου (κονδύλια, αρμόδια Αρχή για τη συντήρησή του, διαβούλευση με αστυνομικές αρχές για το θέμα της κράτησης των αλλοδαπών).

Επίσης, δεδομένου ότι τα ανωτέρω θιγόμενα ζητήματα καλύπτουν ουσιαστικά όλα τα στάδια της υποδοχής των παράνομα εισερχομένων μεταναστών στην Ελλάδα,

είτε είναι αιτούντες άσυλο είτε όχι, ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει την αναγκαιότητα κατάρτισης ενός **Σχεδίου Δράσης για την υποδοχή**, το οποίο θα προβλέπει τις αρμοδιότητες και τις ενέργειες των εμπλεκόμενων δημόσιων φορέων όταν αντιμετωπίζεται είσοδος παράνομων μεταναστών. Για την υιοθέτηση ενός τέτοιου Σχεδίου θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε να συμπεριληφθεί **στον νέο υπό εκπόνηση νόμο για τη μετανάστευση λεπτομερής εξουσιοδοτική διάταξη**, η οποία θα αφορά την οργάνωση όλων των παραμέτρων της υποδοχής και όχι μόνο την ίδρυση και λειτουργία των κέντρων, όπως προβλέπεται σήμερα στο ισχύον καθεστώς (άρθρο 48 του ν.2910/2001). Εφόσον την ανάγκη αυτή συμμερίζονται και τα αρμόδια Υπουργεία, ο Συνήγορος του Πολίτη δεσμεύεται να συμβάλει σε τυχόν δημόσια διαβούλευση και να διατυπώσει στο πλαίσιο αυτής λεπτομερώς τις απόψεις του.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας,

Με τιμή

Με τιμή

Γεώργιος Μόσχος
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού

Ανδρέας Τάκης
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Κοινοποίηση:

- Αστυνομική Διεύθυνση Μαγνησίας, Ρόζου & Καρτάλη, 38001 ΒΟΛΟΣ
- Αστυνομικό Τμήμα Ν.Ιωνίας Βόλου, Υπόψη Διοικητή, 384 45 ΒΟΛΟΣ
- Αστυνομικό Τμήμα Αλμυρού, Υπόψη Διοικητή, 37100 ΒΟΛΟΣ
- ΠΣΕΑ Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας, Αναλήψεως και Ιωλκού, 381 00 ΒΟΛΟΣ
- ΠΕΣΥΠ Μαγνησίας, Νικηταρά 18, 41221 ΛΑΡΙΣΑ
- Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Ταυγάτου 23, 154 52 ΑΘΗΝΑ
- Ν. Μ., Δικηγόρο,